

22 oktober 2020

Utbildningsdepartementet

Yttrande örer "En annan möjlighet till särskilt stöd - Reglering av kommunala resursskolor", (2020:42)

Läraryörbundet har fått möjlighet att yttra sig till regeringen angående delbetänkandet "En annan möjlighet till särskilt stöd - Reglering av kommunala resursskolor", (2020:42)

Sammanfattning av Läraryörbundets synpunkter

Läraryörbundet menar att den största anledningen till att elever inte får det stöd de behöver är att det saknas förutsättningar i verksamheterna. Därför ska staten ta örer huvudansvaret för finansieringen och skollagen ska förtydligas så att det tydligt framgår att huvudmannen regelbundet ska förvissa sig hos rektor att det finns tillräckliga förutsättningar för att nå målen för verksamheten.

Förbundet ser positivt på ett förtydligande i lagen om att kommuner får upprätta så kallade resursskolor. Dock ska elever kunna placeras i sådana grupper utan vårdnadshavares medgivande, om rektor begär det.

Läraryörbundet bifaller undantaget från krav på legitimation och behörighet för att få bedriva undervisning och besluta om betyg i särskolan fram till 2028. Samtidigt måste stat och huvudmän ta ett större ansvar för att fler ska vilja utbilda sig till lärare och vidareutbilda sig inom yrket.

Delbetänkandet

Detta delbetänkande är en del i "Utredningen om elevers möjligheter att nå kunskapskraven" (U 2017:7) som har som utgångspunkt att alla elever inte får det stöd de behöver i skolan. Utredningen ska kartlägga och analysera brister i stödarbetet samt föreslå hur arbetet kan förbättras.

I delbetänkandet ska förslag lämnas om hur elever kan få bättre stödinsatser kopplade till lärmiljö och grupptillhörighet. Här ska analyseras vilka förändringar av bestämmelserna för särskild undervisningsgrupp som bör göras för att det ska bli lättare för elever att få stöd utanför den ordinarie undervisningsgruppen. Delbetänkandet ska också undersöka om dagens resursskolor möter de behov som finns och redovisa åtgärder som kan stärka

22 oktober 2020

dessa skolor. Här ska vidare analyseras om reglerna om undantag från krav på legitimation och behörighet i särskolan ska förlängas.

Läraryrketets synpunkter på delbetänkandets förslag

Det grundläggande problemet är resursbrist

Elever får inte det stöd de behöver. Detta konstaterande, som Läraryrketet instämmer i, ligger till grund för delbetänkandet och utredningen.

Den största anledningen till att eleverna inte får det stöd de behöver är att det saknas förutsättningar i verksamheten. När Läraryrketet senast undersökte saken via Novus Lärarpanel, svarade 89 procent av lärarna i åk 4-9 att de inte får de resurser de behöver för att sätta in särskilt stöd. 74 procent av lärarna uppgav också att de inte hade tid, inom ramen för sin tjänst, att sätta in extra anpassningar.

Det är huvudmannen som är ansvarig för utbildningens utförande och därmed ansvarig för att se till att det finns förutsättningar och resurser i verksamheten. I Skolverkets allmänna råd uttrycks detta på följande sätt: "Huvudmannen bör regelbundet förvissa sig om att rektorn för en skolenhet har tillräckliga resurser för att leva upp till skollagens bestämmelser om extra anpassningar och särskilt stöd". Detta sker sällan i praktiken. I Läraryrketets medlemsenkät till skolledare är det bara 2 procent av kommunala rektorer i grundskolan som instämmer helt i ett påstående om att huvudmannen regelbundet förvissar sig om att rektorn har resurser till extra anpassningar och särskilt stöd. Hela 75 procent instämmer till liten del eller inte alls.

Huvudmannen ger alltså inte rektorn och verksamheten de resurser som krävs för särskilt stöd. Däremot vittnar rektorer samstämmigt om att huvudmannen regelbundet förvissar sig om att de håller den budget som skolan tilldelats. I de fall stödbehov uppstår som måste hanteras utanför denna budget, är det sällan medel tillskjuts.

Frågan om resurstilldelning och förutsättningar har inte utretts tillräckligt i delbetänkandet. Därför menar Läraryrketet att betänkandets resonemang kring särskilt stöd haltar och att betänkandets slutsats ifråga om särskild undervisningsgrupp (se avsnitt nedan) blir otillräcklig.

Läraryrketet anser att frågan om tillräckliga förutsättningar till verksamheten i allmänhet och resurser till extra anpassningar och särskilt stöd i synnerhet, ska hanteras genom ett förtydligande i skollagen. I lagen ska föreskrivas att huvudmannen regelbundet ska förvissa sig hos rektor att det finns tillräckliga förutsättningar för att nå målen för verksamheten. Vi vill att staten tar huvudansvaret över finansieringen av skolan, så att likvärdighet, kvalitet och stödresurser garanteras överallt.

Sammanfattningsvis menar Läraryrketet att om elever ska få det stöd de behöver och har rätt till så måste tillräckliga resurser till skolor och rektorer säkras på ett bättre sätt än idag.

22 oktober 2020

Särskild undervisningsgrupp

Delbetänkandet har till uppgift att analysera vilka förändringar av bestämmelserna för särskild undervisningsgrupp som bör göras för att det ska bli lättare för elever att få stöd utanför den ordinarie undervisningsgruppen. Eventuella regelförändringar ska föreslås. Delbetänkandet föreslår att dagens regler lämnas oförändrade.

Läraryrket ser heller ingen orsak att ändra i de författningar som reglerar hur beslutsfattandet inför placering i särskild undervisningsgrupp sker. Men eftersom frågan om resurser utretts bristfälligt menar förbundet att betänkandet landat i ett förslag som är otillräckligt och behöver kompletteras. Den regeländring som föreslås i stycket ovan, där huvudmannen åläggs att regelbundet förvissa sig om förutsättningar hos rektorerna, behöver tillkomma. Och staten måste ta ett större ansvar över finansieringen.

Att skapa lärmiljöer som kan möta alla elevers olika behov är resurskrävande. Det kan exempelvis handla om att dela grupper vilket kräver lokaler och lärarkompetens. Det kan handla om tillgång till speciallärare eller en elevassistent. Det kan röra sig om ytterligare insatser av den egna läraren, vilket också är en resurs som ska betalas. Att skapa en särskild undervisningsgrupp är särskilt resurskrävande. Förutom lokaler, lärare och eventuella elevassistenter krävs förhållandevis stora organisatoriska insatser. Då resurserna till detta saknas på skolorna blir elevflöden till och från särskild undervisningsgrupp mindre än de annars skulle ha varit. Rektorer får svårt att besluta om placering i särskild undervisningsgrupp om de inte har någon sådan att tillgå hos huvudmannen, eller inte har förutsättningar att skapa en själva. Det är också svårare att ta emot elever från en särskild undervisningsgrupp i vanlig undervisning, om resurser saknas. Därför behövs en förändring i skolans finansiering och/eller tilldelning av resurser till rektor, såsom föreslagits ovan.

Kommunala resursskolor

I delbetänkandet föreslås ett förtydligande i lagen om att kommuner får upprätta så kallade resursskolor. Här avses skolor som uteslutande vänder sig till elever i behov av särskilt stöd. Förtydligandet följer på ett inspektionsbeslut som sade att kommuner inte fick upprätta sådana skolor och ett senare domstolsutslag som fastslog motsatsen.

Läraryrket ser positivt på ett sådant förtydligande och att begreppet resursskolor därmed befästs i skollagen.

Delbetänkandet föreslår också att vårdnadshavares medgivande ska krävas för en placering i resursskola. Detta motsätter sig Läraryrket då förbundet anser att en professionell bedömning av var en elev i behov av särskilt stöd erbjuds den bästa lärmiljön, ska gå före en vårdnadshavares rätt till val av skola. Det är såklart det bästa om en sådan placering sker i samförstånd men för elevens bästa ska huvudmannen kunna besluta att eleven placeras i en resursskola utan vårdnadshavares medgivande, om rektor begär det.

Undantag från legitimation i särskolan förlängs

I delbetänkandet ska också analyseras om undantaget från krav på legitimation och behörighet för att få bedriva undervisning och besluta om betyg i grundsärskolan,

22 oktober 2020

gymnasiesärskolan och särskild utbildning för vuxna ska förlängas. Betänkandet föreslår att övergångsbestämmelserna om sådana undantag förlängs till utgången av juni år 2028.

Då andelen behöriga lärare på särskolan bara kan beskrivas som alldeles för liten, måste Läraryrket bifalla delbetänkandets förslag. Samtidigt menar förbundet att lärarbristen är ett misslyckande från stat och huvudmän. De måste ta ett större ansvar för att fler ska vilja utbilda sig till lärare och vidareutbilda sig inom yrket.

För att bli behörig särskollärare krävs en lärarexamen plus en specialpedagogisk vidareutbildning på 90 hp. Läraryrket hör alltför ofta från sina medlemmar att de inte ges tillräckliga förutsättningar för att gå en sådan vidareutbildning. De får dåliga villkor under studietiden, både ekonomiska och tidsmässiga. De får ofta heller inget erkännande i lönekuvertet när de tagit sin examen.

Stat och huvudman måste gripa in för att rätta till detta. Läraryrket ser det som naturligt att vidareutbildning till lärare i särskolan ges en plats i professionsprogrammet och att rätt förutsättningar ges till de lärare som väljer denna utbildningsväg inom programmet.

Läraryrket

Johanna Jaara Åstrand
Ordförande

Lars Svensson
Utredare